

Posudok vedúcej diplomovej práce Bc. Jiřiny Stehlíkovej *Motivace pro vstup do aktivních záloh z pohledu žen* (Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, Katedra genderových studií, Praha 2018)

Jiřina Stehlíková si pre svoju diplomovú prácu vybrala aktuálnu tému, ktorá – podľa môjho vedomia – navyše nebola z feministickej perspektívy sústavnejšie skúmaná, a to tak v českom ani v medzinárodnom výskumnom prostredí. Pritom rastúci záujem o členstvo v Aktívnych zálohách ČR a aj mediálne exponovanie tejto témy po výskume priam volajú. Výber témy sa pritom vyjasňoval počas našich prvých stretnutí – študentka najskôr prišla s viacerými návrhmi venujúcimi sa ženám v armáde (a aj s dobrou bibliografiou, ktorú v práci ďalej využila – najmä v častiach 2.1.2, 2.1.3 a 2.1.4) a postupne sme sa priblížili k stanovenej téme.

V svojom posudku sa zameriam hlavne na vyzdvihnutie toho, čo považujem za hlavné pozitívne aspekty práce a tiež na zhodnotenie výskumného procesu.

Teoretická časť má vo výsledku premyslenú štruktúru a dobre pripravuje pôdu pre zodpovedanie výskumnej otázky. V tejto časti premýšľania konceptuálneho práca bolo dôležité k autorkou už osvojeným teóriám českých vojenských (menej bezpečnostných) akademikov a tiež k už osvojeným poznatkom o vzťahu žien a vojny, ktoré študentka získala na kurze dr. Marty Kolářovej vyučovanom na jej domovskej katedre, pridať ďalšie teoretické perspektívy feministických medzinárodných vzťahov a bezpečnostných štúdií. Oceňujem, že Jiřina Stehlíková sa do oboznamovania sa s novou teoretickou literatúrou pustila s otvorenou myšliou, hoci na niektorých miestach – najmä tých všeobecnejších – v texte spolu uvedené prístupy v myslení o bezpečnosti a armáde súperia. To sa ukazuje napríklad v tom, že autorka zároveň bez väčšej reflexie vedľa seba prezentuje reálno-politický aj feministicko-konstruktivistický pohľad na bezpečnosť (por. s. 9 a 10).

Autorka dobre zasadzuje svoj výskumný problém do širšieho kontextu: vznik aktívnych záloh nevníma ako osamotený proces, ale ako súčasť prebiehajúcich zásadných zmien a v Armáde ČR – najmä jej profesionalizácie. Myslím, že tiež vzhľadom na absenciu literatúry o pôsobení žien v aktívnych zálohách autorka správne siahla v možných prístupoch k tejto otázke po literatúre o pôsobení žien v armáde (2.1.4). Inak ale dobre a štruktúrované (podľa troch ťažiskových tém) sumarizuje stav poznatkov o Aktívnych zálohách ČR, ktorý, ako ukazuje, určujú najmä absolventské práce (2.2.3). Za veľmi dobrý teoretický výkon považujem záverečnú podkapitolu teoretickej časti, v ktorej autorka po podrobnom zhrnutí problematiky motivácie všeobecne a motivácie pre vstup do armády a do aktívnych záloh špecificky, buduje svoj vlastný konceptuálny rámec motivácie žien pre vstup do aktívnych záloh (s. 35).

S Jiřinou Stehlíkovou sme tiež diskutovali o potrebe objasniť jej vlastné postoje k otázkam bezpečnosti a dynamicky tak ozrejmiť pozicionalitu autorky. Považujem za dobré, že autorka sa pozicionalite nevenuje len tak, že použije deskriptívne a statické kategórie identity, ale ukazuje na budovanie jej vlastného povedomia o problematike bezpečnosti a vojenskej obrany štátu a tiež na cieľené rozširovanie poznatkov o tejto problematike (3.1.1).

Na práci diplomandky oceňujem tiež to, že premyslene zvládla vstup do ťažšie prístupného výskumného prostredia, ktorým armádne prostredie je aj podľa výskumnej literatúry

a nenechala sa odradiť počiatočnými nezdarmi. Vo svojom výskume, domnievam sa, postupovala tiež s rešpektom voči informátorkám (por. s. 42 a 44).

Za veľmi dobrou úrovňou teoretickej aj metodologickej časti podľa môjho názoru zaostáva analýza dát. Autorka deklaruje, že prevádza tematickú analýzu, jej analýza je však organizovaná prevažne podľa otázok či ťažiskových tém v pološtrukturovanom rozhovore. V empirickej časti sa tak stretávame síce s obsiahlym, ale preda len menej analytickým spracovaním rozhovorov. Jiřina Stehlíková však neplytvá citátmi z rozhovorov – vie z nich vyberať a vyjadrenia informátoriek sumarizovať. V závere každej analytickej podkapitoly zistenia z rozhovorov prehľadne zhrňa.

V ideálnom prípade by sa užšia diskusia analyzovaných dát s teoretickou časťou objavila už v priebehu celej analytickej časti. K diskusii analyzovaných dát spolu s teoretickou literatúrou sa však autorka práce dostáva až v záverečnom zhrnutí výsledkov výskumu (3.3). Tu poskytuje jasnú odpoveď na výskumnú otázku pýtajúcu sa na motivácie vstupu žien do aktívnych záloh, keď identifikuje prítomnosť všetkých štyroch typov motivácií, ktoré vymedzila v teoretickom rámci, a poukazuje tiež na ich pretínanie.

V práci podľa môjho vedomia nie sú faktické chyby – až na jednu, ktorá mi pri predchádzajúcom čítaní práce unikla: Zoznam štátov, ktoré umožňujú účasť vojačiek v priamom boji, sa na začiatku roku 2017 rozšíril aj o USA – Jiřina Stehlíková hovorí v práci o tomto ešte ako o možnosti.

Odkazovanie na literatúru zodpovedá dobrým akademickým zvyklostiam. Jazykový prejav študentky je dobrý, hoci hlavne tam, kde sa zhrňa väčšie množstvo literatúry by mohol byť menej úsečný a bohatší. Toto ale nijako neprekáča jasnosti vyjadrovania, ktorá podľa môjho názoru v absolventských prácach stojí na prvom mieste.

Spolupráca s Jiřinou Stehlíkovou prebiehala veľmi dobre. Študentka bola pripravená diskutovať o návrhoch školiteľky a viac krát sa aj rozlúčiť s napísaným textom, ak sme sa zhodli na tom, že rozvíja témy pre prácu vedľajšie (napr. dejiny žien v armáde) alebo sa jej autorský a kritický hlas stráca (tak to bolo napr. v prípade nedostatočnej textovej kritiky sebareprezentácie českej armády v časopise *A report*). Študentka pracovala tiež do veľkej miery samostatne a sústavne. Domnievam sa, že za tým stálo jej zaujatie pre tému, v normatívnych prístupoch ku ktorej sme sa nie vždy zhodovali, ale o to viac sme boli donútené si svoje normatívne východiská vysvetľovať. V prípade vyhradenia si dlhšieho času na analýzu a podrobnejšieho vzťahnutia jej záverov k teoretickým východiskám práce či konkrétnym tvrdeniam v o motiváciách v literatúre mohla práca získať ďalšiu rovinu, ktorá by potvrdila jej akademický charakter. V každom prípade Jiřina Stehlíková zodpovedala stanovenú výskumnú otázku a priniesla nové poznatky o motiváciách vstupu žien do Aktívnych záloh Českej republiky.

Práca spĺňa požiadavky kladené na diplomovú prácu. Odporúčam ju na obhajobu a navrhujem ju hodnotiť známku veľmi dobre až výborne – podľa priebehu obhajoby.

Mgr. Ľubica Kobová, MA, PhD.

Praha, 12. 9. 2018